

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.004.01.2021

Henryk Ręclawowicz
Dyrektor
Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie
ul. Świdwińska 21A
78-200 Białogard

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/043 – Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych przez powiatowe urzędy pracy.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowy Urząd Pracy w Białogardzie, ul Świdwińska 21a, 78-200 Białogard. ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Henryk Ręclawowicz, dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy od 1 czerwca 2004 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań przez powiatowe urzędy pracy w zakresie polityki rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób niepełnosprawnych na tym rynku. Prawidłowość i skuteczność aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz trwałość ich zatrudnienia.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Lata 2018-2020. Dla realizacji celu kontroli mogą zostać wykorzystane także dane statystyczne oraz dokumenty sporządzone przed i po tym okresie.
Okres objęty kontrolą	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontroler	Wiesław Kaszak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/21/2021 z 20 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2020 PUP identyfikował potrzeby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako osoby bezrobotne poszukujące pracy. Inicjował i wdrażał instrumenty rynku pracy wspierające te osoby, finansowane z Funduszu Pracy⁵, oraz z funduszy Unii Europejskiej.

Niepełnosprawne osoby bezrobotne/poszukujące pracy były obejmowane wsparciem głównie ze środków FP. Dla bezrobotnych opracowywano Indywidualne Plany Działania (IPD) dostosowane do ich potrzeb i możliwości, zawierające m.in. proponowane formy aktywizacji zawodowej (m.in. szkolenia, staże, środki na podjęcie działalności gospodarczej).

PUP wspierał także przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Pracodawcom przyjmującym do pracy skierowane przez Urząd bezrobotne osoby niepełnosprawne i poszukujące pracy refundowano ze środków FP wyposażenie/doposażenie stanowisk pracy dla zatrudnionych osób.

Uchwalone przez Radę Powiatu w Białogardzie programy: Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia, Przeciwdziałaniu Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014-2020⁶ oraz Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Białogardzkim na lata 2014-2020⁷, nie zawierały wartości bazowych i

¹ Dalej: Urząd lub PUP.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: FP.

⁶ Dalej: Program promocji zatrudnienia.

⁷ Dalej: Program na rzecz osób niepełnosprawnych.

docelowych mierników, które pozwoliłyby na monitorowanie stopnia realizacji przyjętych celów i zadań w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych finansowaną ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁸, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁹, PUP planował jedynie wsparcie w postaci środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, pomijając inne możliwości wynikające z ustawy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

OBSZAR

I. Realizacja zadań w zakresie polityki rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

Opis stanu faktycznego

1. Realizacja zadań samorządu powiatowego w zakresie polityki rynku pracy.

a) Rada Powiatu w Białogardzie¹⁰ uchwałą¹¹ z 28 marca 2014 r. przyjęła Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla powiatu białogardzkiego na lata 2014-2020. Zgodnie ze Strategią w powiecie działa Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, do którego zadań należało m.in. wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności dla celów zatrudnienia lub szkolenia.

W PUP, w okresie objętym kontrolą, obowiązywał Program promocji zatrudnienia przyjęty przez Radę Powiatu uchwałą¹² z 25 kwietnia 2014 r. W Programie określono zadania dla Urzędu na rzecz integracji społecznej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych, polegające na organizowaniu szkoleń i przekwalifikowaniu takich osób, organizowaniu i finansowaniu staży i przygotowań zawodowych oraz organizowaniu i subsydiowaniu miejsc pracy. Główne mierniki pomiaru efektów programu zostały określone jako: liczba osób bezrobotnych ogółem w podziale na płeć, miejsce zamieszkania (miasto/wieś), stopa bezrobocia, udział długotrwale bezrobotnych w populacji ogółem, liczba osób bezrobotnych rozpoczynających działalność gospodarczą.

(dowód: akta kontroli str. 32-59)

Rada Powiatu uchwałą¹³ z 28 marca 2014 r. przyjęła Program na rzecz osób niepełnosprawnych. Zgodnie z tym Programem zadania w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizuje Urząd, a źródłem finansowania tych zadań są środki PFRON.

Zgodnie z ww. Programem rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych w powiecie białogardzkim realizowało Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białogardzie¹⁴.

Program na rzecz osób niepełnosprawnych zakładał: dokonywanie zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy, udzielanie środków na podjęcie działalności gospo-

⁸ Dalej: PFRON.

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 573, dalej: Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej.

¹⁰ Dalej: Rada Powiatu.

¹¹ Nr XLV/266/2014, dalej: Strategia.

¹² Nr XLIV/263/2014.

¹³ Uchwała nr XLIV/262/2014.

¹⁴ Dalej: PCPR.

darczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej, finansowanie wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji zatrudnienia, udzielanie dofinansowania do wysokości 50% oprocentowania kredytów bankowych, zaciągniętych na kontynuowanie działalności gospodarczej lub prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego, dokonywanie zwrotu kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym w pracy, dokonywanie zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych – finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 482-521)

Zarówno w Programie promocji zatrudnienia jak i w Programie na rzecz osób niepełnosprawnych sporządzonych i uchwalonych przez Radę Powiatu nie określono bazowych i docelowych wartości liczbowych mierników, pozwalających na ocenę stopnia realizacji zakładanych celów i zadań w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 32-59)

Dyrektor wyjaśnił: *Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia, Przeciwdziałaniu Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014-2020 dotyczy wszystkich osób bezrobotnych w tym również osób niepełnosprawnych, dlatego cele zostały określone ogółem dla wszystkich osób bezrobotnych bez wyszczególniania jakiegokolwiek grupy. (...).*

Ponadto Dyrektor stwierdził, że (...)nie ma wytycznych, co powinien zawierać taki program, więc program został napisany według koncepcji przyjętej przez Powiat Białogardzki i uchwalony przez Radę Powiatu w Białogardzie.

(dowód: akta kontroli str. 880-882)

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym¹⁵ do zadań Urzędu należało m.in. prowadzenie spraw i wykonywanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych, w tym udział w opracowywaniu i realizacji programów zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Przy realizacji ww. zadań Urząd współdziałał z Powiatową Radą Rynku Pracy, organizacjami i instytucjami zajmującymi się problematyką zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu.

(dowód: akta kontroli str. 8-30)

b) Rada Powiatu w Białogardzie przyjęła trzy uchwały¹⁶ w sprawie określenia zadań, na które przeznacza się środki z PFRON przekazane Powiatowi Białogardzkiemu na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Przyznane środki wynosiły odpowiednio: 1.544,2 tys. zł, 1.612,7 tys. zł, 1.897,0 tys. zł, z czego na rehabilitację zawodową zaplanowano odpowiednio: 80,0 tys. zł, 50,0 tys. zł i 58,0 tys. zł. Środki na rehabilitację społeczną realizowaną w powiecie białogardzkim przez PCPR stanowiły 99,99% ogółu wydatków ze środków PFRON. Planowane wydatki na rehabilitację zawodową obejmowały udzielenie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. Ponadto w 2018 r. Urząd ze środków PFRON sfinansował także prace interwencyjne z 2017 r. osoby niepełnosprawnej w wysokości 5,9 tys. zł.

¹⁵ Uchwała nr 36/2018 Zarządu Powiatu w Białogardzie z 20 czerwca 2018 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie. Uchwała nr 42/2020 Zarządu Powiatu w Białogardzie z 4 czerwca 2020 r. w sprawie wprowadzenia aneksu do regulaminu organizacyjnego Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie.

¹⁶ Nr XLVII/224/2018 z 30 marca 2018 r., Nr V/38/2019 z 29 marca 2019 r., XVIII/125/2020 z 21 kwietnia 2020 r.

(dowód: akta kontroli str. 169-180, 181-192, 193-204)

W badanym okresie PUP planował środki finansowe na aktywizację zawodową ze środków FP dla wszystkich bezrobotnych. W planach nie wyodrębniano środków na bezrobotnych niepełnosprawnych.

W poszczególnych latach wydatki te wynosiły:

- w 2018 r. – 8 289,2 tys. zł, w tym na osoby niepełnosprawne - 111,7 tys. zł. Plan wydatków FP zrealizowano w 100,9%.

- w 2019 r. – 6 440,2 tys. zł, w tym na osoby niepełnosprawne - 154,6 tys. zł. Plan wydatków FP zrealizowano w 108,5%.

- w 2020 r. – 5 115,9 tys. zł (brak danych odnośnie osób niepełnosprawnych). Plan wydatków z FP zrealizowano w 89,4%. (W Urzędzie brak było danych o liczbie osób niepełnosprawnych, które skorzystały z instrumentów rynku pracy w 2020 r.)

Ww. środki pozwoliły na sfinansowanie instrumentów rynku pracy, z których w latach 2018-2019 skorzystało łącznie 30 niepełnosprawnych osób bezrobotnych/poszukujących pracy. Najwięcej osób skorzystało ze staży – 16 osób (53,3%), prac interwencyjnych – sześć osób (20%), wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy – cztery osoby (13,3%), szkoleń – jedna osoba (3,3%), robót publicznych – jedna osoba (3,3%). Działalność gospodarczą podjęły dwie osoby (6,7%).

PUP w latach 2018-2020 zapewnił osobom niepełnosprawnym aktywizację w ramach bezkosztowych usług rynku pracy, tj. grupowego poradnictwa zawodowego, z czego skorzystało odpowiednio: 24, 19 i cztery osoby niepełnosprawne bezrobotne i poszukujące pracy. Ponadto Urząd skierował w 2019 r. jedną osobę niepełnosprawną na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia. Urząd udzielił również odpowiednio: 14, 16 i 10 osobom innych form wsparcia bezkosztowego (porady indywidualne, informacje indywidualne, informacje grupowe).

(dowód: akta kontroli str. 153, 161, 163-167, 229)

W latach 2018-2020 PUP nie korzystał ze środków PFRON w celu refundacji kosztów zatrudnienia w Urzędzie osób niepełnosprawnych i stworzenia dla nich odpowiednich warunków pracy.

(dowód: akta kontroli str. 739-740)

c) W badanym okresie PUP realizował siedem projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych:

Rok 2018:

1) Kontynuacja programu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie białogardzkim (III)” (okres realizacji: 1 stycznia 2017 – 31 grudnia 2018 r.). Kwota dofinansowania 3 539,6 tys. zł, z tego środki wspólnotowe: 3 252,5 tys. zł, środki krajowe: 287,1 tys. zł. W programie uczestniczyło łącznie 327 osób, w tym sześć osób niepełnosprawnych. W roku 2018 w Programie wzięło udział 201 uczestników, w tym trzy osoby niepełnosprawne. Formy wsparcia: poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy, IPD, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, bon na zasiedlenie, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

We wniosku nie założono ogólnego wskaźnika dotyczącego zatrudnienia. Założono procentowe wskaźniki efektywności zatrudnieniowej w podziale na poszczególne grupy osób bezrobotnych. Monitorowano wskaźniki rezultatu bezpośredniego m.in. podjęcie zatrudnienia. Liczba osób zatrudnionych wyniosła ogółem 260, w tym sześć osób niepełnosprawnych, a dla uczestników w 2018 r. – 162 osoby, w tym trzy osoby niepełnosprawne. Osiągnięto wskaźnik zatrudnienia na poziomie 89,3%,

a dla osób niepełnosprawnych 100%. W 2018 r. wskaźnik zatrudnienia wynosił 87,1%, a dla osób niepełnosprawnych 100%. Trwałość zatrudnienia: 184 osoby, w tym trzy osoby niepełnosprawne; dla uczestników w 2018 r. – 111 osób, w tym jedna osoba niepełnosprawna,

2) „Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie białogardzkim IV”. (okres realizacji: 1 stycznia 2018 – 31 grudnia 2018 r.). Kwota dofinansowania 1 998,9 tys. zł, z tego środki wspólnotowe 1 699,1 tys. zł, środki krajowe: 299,8 tys. zł. W programie uczestniczyło 147 osób, w tym sześć osób niepełnosprawnych. Formy wsparcia: Indywidualny Plan Działania (IPD), poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, szkolenia. Zakładany wskaźnik zatrudnienia – liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek po opuszczeniu programu – 67 osób. Liczba osób zatrudnionych wyniosła 132 osoby, w tym sześć osób niepełnosprawnych. Osiągnięto wskaźnik zatrudnienia na poziomie 91,7%, a dla osób niepełnosprawnych 100%. Trwałość zatrudnienia: 83 osoby, w tym cztery osoby niepełnosprawne.

3) Programy z rezerwy FP (trzy edycje) – aktywizacja zawodowa bezrobotnych w rejonach wysokiego bezrobocia oraz na terenach rewitalizowanych, a także realizowanych w ramach Narodowego Programu Mieszkaniowego Mieszkanie Plus. Programy te były w trakcie realizacji. Brak było danych odnośnie ich efektów.

(dowód: akta kontroli str. 148, 231)

Rok 2019.

1) Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie białogardzkim (IV)” (okres realizacji: 1 stycznia 2019 – 31 grudnia 2019 r.). Kwota dofinansowania 1 810,5 tys. zł, z tego środki wspólnotowe: 1 525,9 tys. zł, środki krajowe: 284,6 tys. zł. W programie uczestniczyło 145 osób, w tym dwie osoby niepełnosprawne. Formy wsparcia poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy, IPD, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, bon na zasiedlenie, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, szkolenia. We wniosku nie założono ogólnego wskaźnika dotyczącego zatrudnienia, założono procentowe wskaźniki efektywności zatrudnieniowej w podziale na poszczególne grupy osób bezrobotnych. Monitorowano wskaźniki rezultatu bezpośredniego m.in. podjęcie zatrudnienia. Liczba osób zatrudnionych wyniosła ogółem 132 osób, wśród nich nie było osób niepełnosprawnych. Osiągnięto wskaźnik zatrudnienia na poziomie 85,2%, Trwałość zatrudnienia: 90 osób.

2) „Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie białogardzkim V”. (okres realizacji: 1 stycznia 2019 – 31 grudnia 2019 r.). Kwota dofinansowania 2 154,5 tys. zł, z tego środki wspólnotowe 1 831,3 tys. zł, środki krajowe: 323,2 tys. zł. W programie uczestniczyło 151 osób, w tym osiem osób niepełnosprawnych. Formy wsparcia: IPD, poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, szkolenia. Zakładany we wniosku wskaźnik zatrudnienia – liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek po opuszczeniu programu – 68 osób. Liczba osób zatrudnionych wyniosła 122 osoby, w tym cztery osoby niepełnosprawne. Osiągnięto wskaźnik zatrudnienia na poziomie 89,7%, a dla osób niepełnosprawnych 80%. Trwałość zatrudnienia: 85 osób, w tym trzy osoby niepełnosprawne.

(dowód: akta kontroli str. 148-149, 231-232)

Rok 2020.

1) „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie białogardzkim V” (okres realizacji: 1 stycznia 2020 r. – 31 grudnia 2022 r.). Kwota dofinansowania 5 176,2 tys. zł, z tego środki wspólnotowe: 4 362,5 tys. zł, środki krajowe: 813,7 tys. zł. W programie uczestniczyło 290 osób, w tym dwie osoby niepełnosprawne. Formy wsparcia: poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy, IPD, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, bon na zasiedlenie, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, szkolenia, instrumenty dofinansowania (wsparcie z Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁷). We wniosku nie założono ogólnego wskaźnika dotyczącego zatrudnienia. Założono procentowe wskaźniki efektywności zatrudnieniowej w podziale na poszczególne grupy osób bezrobotnych. Projekt w trakcie realizacji.

2) „Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy w powiecie białogardzkim VI” (okres realizacji: 1 stycznia 2020 r. – 31 grudnia 2021 r.). Kwota dofinansowania 7 315,7 tys. zł, z tego środki wspólnotowe 6 218,3 tys. zł, środki krajowe: 1 097,4 tys. zł. W programie uczestniczyło 267 osób, w tym dwie osoby niepełnosprawne. Formy wsparcia: IPD, poradnictwo zawodowe lub pośrednictwo pracy, staż, jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, szkolenia, instrumenty dofinansowania (wsparcie z ustawy o COVID-19). Zakładany we wniosku wskaźnik zatrudnienia – liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek po opuszczeniu programu. Projekt był w trakcie realizacji. Wskaźnik zostanie określony po zakończeniu programu.

dowód: akta kontroli str. 148-149, 231-234)

d) Budynek przy ul. Świdwińskiej 21a, użytkowany w całości przez PUP został dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Urządzenia oraz pomieszczenia dla osób niepełnosprawnych odpowiadały warunkom technicznym określonym w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁸. Formy udzielania informacji o usługach rynku pracy, formach aktywizacji, procedurze, terminach, dostosowane były do potrzeb osób niedowidzących, głuchych, głuchoniemych. Na stronie internetowej brak było informacji przedstawianych w formie audio.

(dowód: akta kontroli str. 205-212, 412-413)

2. Rejestracja bezrobotnych i poszukujących pracy.

a) Ze sprawozdań o rynku pracy MPiPS-01 wynikało, że liczba bezrobotnych ogółem w powiecie białogardzkim wg stanu na koniec lat 2018-2020 wynosiła odpowiednio: 2760 osób, 2518 osób, 2780 osób, w tym niepełnosprawnych: 128 osób (4,6% ogółu bezrobotnych), 124 osoby (4,9%), 112 osób (4,0%). W 2020 r. w porównaniu do 2018 r., liczba bezrobotnych ogółem nie uległa znaczącej zmianie (nieznacznie wzrosła tj. o 0,7%), natomiast bezrobotnych niepełnosprawnych spadła o 12,5%.

Poszukujących pracy ogółem na koniec badanych lat było odpowiednio: 19, 16, 14 osób, a osób niepełnosprawnych (niepozostających w zatrudnieniu) odpowiednio: dziewięć osób, sześć osób oraz pięć osób. Liczba poszukujących pracy ogółem w

¹⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 z późn. zm., dalej: ustawa o COVID-19

¹⁸ Dz. U. z 2019, poz. 1065.

2020 r. w porównaniu do 2018 r. spadła o 26,3%, a niepełnosprawnych spadła o 44,5%. Udział poszukujących pracy niepełnosprawnych w porównaniu do poszukujących pracy ogółem miał tendencję spadkową i wynosił odpowiednio: 47,4%, 37,5% oraz 25,7%.

(dowód: akta kontroli str. 60, 66, 69, 75, 78, 84, 150)

Ze sprawozdań o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu MPiPS-07 wynikało, że spośród osób rejestrujących się w PUP, duży udział stanowiły osoby zarejestrowane po raz kolejny:

- w I półroczu 2018 r. – na zarejestrowanych ogółem 138 osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych po raz pierwszy było 10 osób (7,4%), a zarejestrowanych po raz kolejny 126 osób (92,6%),
- w II półroczu 2018 r. – na zarejestrowanych ogółem 128 niepełnosprawnych, zarejestrowanych po raz pierwszy było 13 osób (10,2%), zarejestrowanych po raz kolejny 115 osób (89,8%),
- w I półroczu 2019 r. – ogółem 120 osób, pierwszy raz 13 osób (10,8%), kolejny raz 107 osób (89,2%),
- w II półroczu 2019 r. – ogółem 124 osoby, pierwszy raz dziewięć osób (7,3%), kolejny raz 115 osób (92,7%),
- w I półroczu 2020 r. – ogółem 134 osób, pierwszy raz 10 osób (7,5%), kolejny raz 124 osoby (92,5%),
- w II półroczu 2020 r. – ogółem 112 osób, pierwszy raz siedem osób (6,3%), kolejny raz 105 osób (93,7%).

(dowód: akta kontroli str. 91, 99, 107, 115, 123, 131)

b) Urząd w celu łagodzenia skutków epidemii SarsCoV-2 dla osób niepełnosprawnych w zakresie ich funkcjonowania na rynku pracy, w 2020 r.:

- udzielił czterem takim osobom wsparcia w postaci niskoprocentowanych pożyczek ze środków FP na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej w łącznej wysokości 20 tys. zł, (po 5 tys. zł),
- dofinansował część kosztów wynagrodzeń pracowników oraz należnych od nich składek na ubezpieczenie społeczne dla dwóch mikroprzedsiębiorstw w łącznej kwocie 12,9 tys. zł dwóm osobom niepełnosprawnym.

Analiza:

- dwóch wniosków mikroprzedsiębiorców (będących osobami niepełnosprawnymi) o przyznanie wsparcia finansowego w ramach Tarczy Antykryzysowej COVID-19 wykazała, że wsparcie było udzielone zgodnie z art. 15 zzzd ust. 7 ustawy o COVID-19, tj. wnioskodawcy spełnili warunki dotyczące umorzenia pożyczki na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorcy – działalność była prowadzona przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pożyczki.
- dwóch wniosków mikroprzedsiębiorców zatrudniających m.in. osoby niepełnosprawne o przyznanie wsparcia finansowego w ramach Tarczy wykazała, że wsparcie było udzielone zgodnie z art. 15 zzb ust. 8 ustawy o COVID-19, tj. przedsiębiorcy utrzymali zatrudnienie pracowników objętych umową przez okres, na który przyznane zostało dofinansowanie.

(dowód: akta kontroli str. 151, 801-809, 810-819, 820-839)

W 2020 r. nie doszło w Urzędzie do znacznych ograniczeń działalności, które mogły wpłynąć na świadczenie usług dla osób niepełnosprawnych w związku z zagrożeniem pandemią. Ograniczenie jakie były stosowane dotyczyły wszystkich bezrobotnych i polegały na częstszych kontaktach telefonicznych, oraz zmniejszeniu kontaktów bezpośrednich.

(dowód: akta kontroli str. 751-754)

3. Usługi rynku pracy

a) W badanych latach liczba zebranych przez Urząd ofert pracy od pracodawców ogółem wynosiła odpowiednio: 412, 471, 269 ofert subsydiowanych oraz odpowiednio: 451, 311, 273 niesubsydiowanych.

Liczba ofert od pracodawców dla niepełnosprawnych wynosiła:

- w 2018 r. – nie było ofert subsydiowanych, 15 niesubsydiowanych, od 15 pracodawców,
- w 2019 r. – siedem subsydiowanych i sześć niesubsydiowanych, od 13 pracodawców,
- w 2020 r. – jedna oferta subsydiowana i dziesięć niesubsydiowanych, od 11 pracodawców.

Liczba skierowań na rozmowy kwalifikacyjne do pracodawców wynosiła ogółem odpowiednio: 597, 508 i 365 subsydiowanych oraz 277, 252 i 60 ofert niesubsydiowanych.

Liczba skierowań osób niepełnosprawnych na rozmowy kwalifikacyjne do pracodawców wynosiła odpowiednio: 58, 73, 29 subsydiowanych oraz 22, 19 i pięć niesubsydiowanych.

Liczba osób zatrudnionych na podstawie skierowania wynosiła ogółem odpowiednio: 223, 261, 219 subsydiowanych oraz 54, 41 i 11 niesubsydiowanych.

Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na podstawie skierowania wynosiła odpowiednio: 19, 18, 13 subsydiowanych oraz cztery, trzy niesubsydiowane.

(dowód: akta kontroli str. 152, 218-223)

b) PUP w latach objętych kontrolą, w zakresie poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych wykorzystywał standaryzowane metody wynikające z art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁹. Urząd w ramach tych działań:

- skierował na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zdrowotnej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia bezrobotnych poszukujących pracy odpowiednio: 16, 19, 11 osób, z tego tylko w 2019 r. jedną osobę niepełnosprawną,
- udzielił grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy dla odpowiednio: 334, 221 i 66 osób bezrobotnych poszukujących pracy, z tego: 24, 19 i czterem osobom niepełnosprawnym,
- umożliwił skorzystanie z innych form dla odpowiednio: 443, 503, 178 osób bezrobotnych, w tym dla: 14, 16 i 10 osób niepełnosprawnych. Do innych form zaliczono: porady indywidualne, informacje indywidualne, informacje grupowe.

(dowód: akta kontroli str. 153)

Spośród 30 badanych dokumentacji osób bezrobotnych/poszukujących pracy niepełnosprawnych w 27 przypadkach Urząd sporządził IPD. Plany te zawierały m.in. analizę informacji o bezrobotnym z uwzględnieniem jego doświadczenia zawodowego, kwalifikacji zawodowych, uzdolnień, zainteresowań i predyspozycji zawodowych, sytuacji materialnej, sytuacji rodzinnej, mających wpływ na rozwiązanie problemu zawodowego.

Plany zawierały także omówienie z bezrobotnym katalogu pomocy, co najmniej raz na 60 dni kontakt z doradcą bezrobotnego według ustalonego harmonogramu. IPD były dostosowane do indywidualnej sytuacji bezrobotnych osób niepełnosprawnych.

¹⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, ze zm., dalej: ustawa o promocji zatrudnienia.

Do osób, których dotyczyła badana dokumentacja, wysłano ankiety celem udziału w anonimowym badaniu opinii na temat ich aktywizacji na rynku pracy. Do NIK odesłano cztery wypełnione ankiety.

Ankietowani przedstawili swoje opinie:

- jedna osoba (w wieku powyżej 50 lat) wskazała: *Jedyna forma aktywizacji do Centrum Integracji Społecznej przez 1,5 roku. Ze względu na stan zdrowia nie mogę pracować,*

- jedna (w wieku 26-49 lat) skorzystała z dwóch form aktywizacji: szkolenie (jeden raz) i ze stażu (dwa razy),

- jedna osoba (w wieku 26-49 lat) skorzystała z jednej formy aktywizacji jakim była dotacja na działalność gospodarczą (jeden raz). Działalność była nadal prowadzona,

- jedna osoba (w wieku 26-49 lat) skorzystała z jednej formy aktywizacji: staż. Osoba ta wskazała, że byłaby zainteresowana formą aktywizacji w postaci grantu na telepracę.

PUP w badanym okresie nie odmówił bezrobotnemu niepełnosprawnemu żadnej formy wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 840-856)

4. Działania kontrolne w PUP

a) W badanym okresie w Urzędzie nie było kontroli i zaleceń wydanych przez Wojewodę Zachodniopomorskiego oraz inne uprawnione podmioty w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych, w tym niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 225-226, 742-743, 746)

b) W badanym okresie do Urzędu nie wpłynęła żadna skarga w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych (równego traktowania, przyznawania dofinansowania na podjęcie działalności, na doposażenie stanowiska pracy, doboru firm szkoleniowych i przedsiębiorców i organizujących staże, roboty publiczne, prace interwencyjne).

(dowód: akta kontroli str. 224)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość:

1. W latach 2018-2020 Urząd nie korzystał ze środków PFRON w celu refundacji kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych i stworzenia dla nich odpowiednich warunków pracy. Środki z tego źródła Urząd przeznaczał wyłącznie na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne. Urząd nie przygotował oferty skierowanej do pracodawców, wyjaśniającej zasady przyznawania środków z PEFRON na przygotowanie miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych. Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora: (...) *pracodawcy są przeświadczeni, że zatrudnienie osoby niepełnosprawnej pociąga za sobą szereg obowiązków do spełnienia, a co za tym idzie generuje dodatkowe koszty.*

(dowód: akta kontroli str. 169-180, 181-192, 193-204)

Zgodnie z art. 26 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej pracodawca, który zatrudni osoby niepełnosprawne może otrzymać ze środków PFRON zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych; adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy; zakupu i autoryzacji oprogramowania na użytek pracowników niepełnosprawnych oraz urządzeń technologii wspomagających lub przystosowanych do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Zgodnie z art. 26d tej ustawy pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków PFRON zwrot: miesięcznych kosztów za-

trudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy; kosztów szkolenia tych pracowników.

Zgodnie z art. 26e tej ustawy pracodawca, który przez okres co najmniej 36 miesięcy zatrudni osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostającą w zatrudnieniu, może otrzymać, na wniosek, ze środków PFRON zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dyrektor PUP wyjaśnił: (...). *Podczas planowania wydatków ze środków PFRON Urząd kieruje się zapotrzebowaniem ze strony niepełnosprawnych. Na terenie naszego powiatu pracodawcy nie zgłaszają potrzeb dotyczących zatrudniania osób niepełnosprawnych, natomiast osoby niepełnosprawne zainteresowane są rozpoczęciem działalności na własny rachunek, dlatego środki PFRON przeznaczone są na ten cel.*

(dowód: akta kontroli str. 753)

Urząd kierując środki na aktywizację zawodową osób bezrobotnych dla pracodawców wyłącznie z FP, nie korzystając z możliwości finansowania tych zadań ze środków PFRON nie wykorzystywał możliwości, które stwarzają przepisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej do rehabilitacji zawodowej niepełnosprawnych.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie NIK w Programie na rzecz osób niepełnosprawnych wskaźniki rezultatu programów realizowanych przez Urząd były określone zbyt ogólnikowo, bez określenia stanu wyjściowego i docelowego. Wskaźniki te powinny być skonkretyzowane - mierzalne, aby można było liczbowo wyrazić stopień realizacji celu.

Urząd w ramach rehabilitacji zawodowej niedostatecznie wykorzystał możliwości aktywizacji osób niepełnosprawnych ze środków PFRON.

II. Prawidłowość i skuteczność aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz trwałość ich zatrudnienia.

1. Współpraca PUP z osobą niepełnosprawną zarejestrowaną jako bezrobotny/poszukujący pracy.

a) Zgodnie z regulaminem organizacyjnym²⁰ wydzieloną komórką organizacyjną Urzędu wyspecjalizowaną do realizacji zadań z zakresu usług rynku pracy i instrumentów rynku pracy było Centrum Aktywizacji Zawodowej²¹. Centrum wykonywało zadania z zakresu pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń, instrumentów rynku pracy, programów rynku pracy oraz zadania wynikające z realizacji zapisów ustawy o rehabilitacji.

(dowód: akta kontroli str. 8 – 19)

W Centrum na 31 grudnia 2020 r. zatrudnionych było 18 pracowników na następujących stanowiskach (doradcy zawodowi – pięć osób, pośrednicy pracy – siedem osób, specjaliści ds. rozwoju zawodowego – dwie osoby, specjaliści ds. programów – dwie osoby), którzy pełnili funkcje doradcy bezrobotnego. Część tych osób zajmowała się współpracą z pracodawcami (osiem osób), pozostali osobami bezrobotnymi i poszukującymi pracy, w tym niepełnosprawnymi oraz firmami szkoleniowymi

²⁰ Zarządzenie nr 14/2018 Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie z dnia 20 czerwca 2018 r., wydanego na podstawie Uchwały Zarządu Powiatu w Białogardzie z dnia 20 czerwca 2018 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie.

²¹ Dalej: Centrum.

(dwie osoby). W toku kontroli NIK, 8 lutego 2021 r., zarejestrowanymi osobami bezrobotnymi i poszukującymi pracy, zajmowało się 10 doradców zawodowych.

Wg danych wygenerowanych z systemu Syriusz 8 lutego 2021 r. w PUP zarejestrowanych było 2917 osób bezrobotnych, w tym 114 niepełnosprawnych oraz 16 osób poszukujących pracy, w tym sześciu niepełnosprawnych. Wszyscy bezrobotni poszukujący pracy zarejestrowani w PUP byli przydzieleni do określonego doradcy klienta. Średnio na jednego doradcę klienta (spośród pięciu doradców) przypadało ok. 580 bezrobotnych i poszukujących pracy.

(dowód: akta kontroli str. 31, 227-228)

Na podstawie 30 losowo wybranych akt spraw osób bezrobotnych niepełnosprawnych ustalono, że akta te zawierały w szczególności:

- karty rejestracyjne bezrobotnego (zawierające dane personalne i adresowe bezrobotnych, posiadane kwalifikacje, w tym wyuczony zawód, adnotacje o niepełnosprawności, dane dotyczące ostatniego pracodawcy),
- oświadczenie bezrobotnego, potwierdzoną przez bezrobotnego kopię informacji dla osób zarejestrowanych w PUP o obowiązkach i uprawnieniach osoby zarejestrowanej,
- zgłoszenie PUP osoby bezrobotnej do ubezpieczenia (druk ZUS ZUA), oświadczenie osoby bezrobotnej o nieposiadaniu innego tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego,
- świadectwo pracy z poprzedniego miejsca pracy, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, decyzja orzekająca o uznaniu za osobę bezrobotną i przyznaniu prawa do zasiłku, karty stawiennictwa w urzędzie pracy i propozycje przedłożone osobie zarejestrowanej, indywidualne plany działania (IPD),
- inne dokumenty np. dokumenty dotyczące zmian uprawnień osoby bezrobotnej.

Sporządzone IPD zawierały elementy wymienione w art. 34a ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia oraz dostosowane były do ustalonego profilu pomocy i indywidualnych oczekiwań i możliwości bezrobotnego. IPD były zindywidualizowane dla każdego bezrobotnego. Przygotowane pierwotnie IPD ulegały uaktualnianiu, a zmiany wprowadzane do systemu Syriusz.

(dowód: akta kontroli str. 241-268, 840-856, 735-738)

Spośród 30 wybranych dokumentacji bezrobotnych osób niepełnosprawnych:

1) pięć dotyczyło osób niepełnosprawnych bezrobotnych/poszukujących pracy w sposób długotrwały (powyżej roku), których nie objęto żadną formą aktywizacji. Ustalono

że:

- dwie osoby poszukujące pracy nie miały opracowanego IPD.
- trzy osoby zarejestrowane jako bezrobotne miały opracowany IPD. Osoby te zarejestrowane były w PUP jako bezrobotne przed 14 czerwca 2019 r.²²

(dowód: akta kontroli str. 241-268)

2) pięć dotyczyło osób niepełnosprawnych bezrobotnych/poszukujących pracy w sposób długotrwały (powyżej roku), które w okresie objętym kontrolą nie uzyskały zatrudnienia, mimo działań aktywizacyjnych ze strony PUP. Wszystkie miały opracowane IPD.

Urząd kierował te osoby do odbycia stażu (trzy osoby) oraz do podjęcia pracy (dwie osoby). Pomimo skierowania na staż jedna osoba zgłosiła podjęcie zatrudnienia z datą wsteczną (nie podjęła stażu), dwie osoby skierowane na staż (jedna osoba

²² Zgodnie z art. 34a ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia, przygotowanie indywidualnego planu działania następuje nie później niż w terminie 60 dni od dnia rejestracji. Przepis ten obowiązuje od 14 czerwca 2019 r.

przerwała staż – została wykreślona z ewidencji bezrobotnych, jedna odbyła staż, ale nie uzyskała zatrudnienia), dwie osoby skierowane do pracy – jedna odmówiła z powodu spraw rodzinnych, jedna - odmowa pracodawcy.

(dowód: akta kontroli str. 269-295)

3) Dla wszystkich 15 osób, które w okresie kontrolowanym podjęły zatrudnienie w sposób trwały opracowano IPD. Dla dwóch spośród sześciu osób zarejestrowanych w PUP po 14 czerwca 2019 r., opracowano IPD z nieznacznym przekroczeniem 60-dniowego terminu (67 i 62 dni od daty rejestracji)

Dyrektor PUP wyjaśnił, że opóźnienie wynikało z problemów zdrowotnych bezrobotnego zgłoszonych telefonicznie oraz problemami z kontaktem z bezrobotnym.

Z analizy dokumentacji 15 osób wynika, że objęto ich następującymi formami aktywizacji:

- szkolenia (jeden bezrobotny) – jedna osoba niepełnosprawna odbyła indywidualne szkolenie – uzyskała zatrudnienie na czas określony na cały etat;
- staż (trzech bezrobotnych) – jedna osoba niepełnosprawna po odbyciu stażu została zatrudniona na czas określony na cały etat – po zakończeniu zatrudnienia ponownie zatrudniona bez skierowania PUP, dwie osoby skierowane na staż oraz skierowane do prac interwencyjnych – zatrudnione na czas określony na cały etat,
- wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy (pięciu bezrobotnych niepełnosprawnych) – wszystkie pięć osób zostało zatrudnionych na czas określony na cały etat – umowy w trakcie realizacji,
- udział w pracach interwencyjnych (sześć osób niepełnosprawnych) - wszystkie sześć osób zostało zatrudnionych na czas określony na cały etat – umowy były w trakcie realizacji, w tym jedna osoba po rozwiązaniu umowy za porozumieniem stron, ponownie zatrudniona po rejestracji w PUP (w celu uzyskania statusu bezrobotnego) oraz jedna utrzymała zatrudnienie przez 17 miesięcy od skierowania do prac interwencyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 296-370)

4) Badaniem objęto dokumentację pięciu osób, które w okresie kontrolowanym podjęły działalność gospodarczą w wyniku dofinansowania (przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej).

Ustalono, że trzy osoby zarejestrowane zostały w PUP jako bezrobotne, a dwie poszukujące pracy. Dla osób bezrobotnych Urząd sporządził IPD terminowo.

Aktywizacja tych osób objęła:

- udzielenie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Podjęcie działalności gospodarczej dwóch spośród ww. pięciu niepełnosprawnych sfinansowane zostało ze środków PFRON, a trzy osoby niepełnosprawne otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej ze środków FP. Trzy osoby spośród ww. utrzymały działalność gospodarczą przez okres 24 miesięcy tj. czas określony w ustawie o promocji zatrudnienia, a dla dwóch, działalność była także utrzymana, ale nie minął okres 24 miesięczny od podjęcia działalności. Urząd w trakcie trwania umów z niepełnosprawnymi weryfikował prawidłowość ich realizacji dla wszystkich ww. pięciu osób. Wszystkie osoby prowadziły w badanym okresie pozarolniczą działalność gospodarczą.

(dowód: akta kontroli str. 371-396, 429-481)

Spośród badanej dokumentacji 30 bezrobotnych/poszukujących pracy niepełnosprawnych w 27 przypadkach zarejestrowanych bezrobotnych Urząd sporządził IPD.

W jednym przypadku²³ z ww. 27 po zarejestrowaniu jako bezrobotny, sporządzono IPD, który objął okres lipiec-listopad 2019 r., po tym okresie nie sporządzono IPD, z uwagi na brak kontaktu z bezrobotnym. Dla trzech osób poszukujących pracy Urząd nie sporządził IPD

(dowód: akta kontroli str. 241-396, 275, 840-856)

Dyrektor wyjaśnił: *Do czasu początku pandemii dla wszystkich osób bezrobotnych, w tym osób niepełnosprawnych opracowywane były Indywidualne Plany Działania, w chwili obecnej, w dobie obostrzeń związanych z pandemią jest to niewykonalne ze względu na fakt, iż sporządzenie IPD odbywa się przy współudziale osoby bezrobotnej. Natomiast dla osób poszukujących pracy IPD nie są sporządzane. Nie wszystkie osoby niepełnosprawne były objęte aktywizacją zawodową. Związane jest to zarówno z brakiem pracodawców chętnych do zatrudnienia osób niepełnosprawnych jak i rodzajem niepełnosprawności osób zarejestrowanych oraz ich sytuacjami życiowymi. Około 50% osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jest w urzędzie wyłącznie ze względu na ubezpieczenie zdrowotne i nie poszukuje zatrudnienia.*

(dowód: akta kontroli str. 5, 229)

b) 8 lutego 2021 r. w Urzędzie było zarejestrowanych 114 bezrobotnych i poszukujących pracy osób niepełnosprawnych, z tego 12 osób, które nie były objęte żadną formą aktywizacji.

(dowód: akta kontroli str. 155-158, 227, 414)

Dyrektor wyjaśnił: (...). *Doradca klienta opiekujący się osobą bezrobotną/poszukującą pracy podczas wywiadu poznaje predyspozycje i możliwości tych osób do podjęcia zatrudnienia. Niestety część osób niepełnosprawnych szczególnie ze stopniem umiarkowanym bądź znacznym może pracować wyłącznie w zakładach pracy chronionej, których nie posiadamy na terenie naszego powiatu. Znaczna grupa osób niepełnosprawnych posiada orzeczenie związane z upośledzeniem umysłowym i tych osób również nie jesteśmy w stanie zaktywizować (...).*

(dowód: akta kontroli str. 735, 737-738)

Analiza dokumentów pięciu osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotni/poszukujący pracy w sposób długotrwały (powyżej roku), których nie objęto żadną formą aktywizacji wykazała, że brak propozycji aktywizacji wynikał z niepełnosprawności (np. narządów ruchu) tych osób oraz z:

- braku możliwości dojazdu (osoba zamieszkała w odległej miejscowości, która nie była skomunikowana środkami transportu zbiorowego.
- braku ofert zgodnych z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz braku zakładu pracy chronionej w powiecie białogardzkim,
- braku propozycji w związku z rodzajem schorzenia oraz problem z dojazdem.

Ponadto jedna z osób wymagała stałej opieki osób drugich w samodzielnym funkcjonowaniu.

(dowód: akta kontroli str. 241, 246, 252, 258, 264)

Dyrektor wyjaśnił: *Podstawową trudnością w aktywizacji niepełnosprawnych jest niechęć pracodawców do zatrudniania takich osób. Na naszym terenie nie posiadamy zakładów pracy chronionej a zwykli (...). Inną przyczyną braku aktywizacji osób niepełnosprawnych jest rodzaj niepełnosprawności np. bardzo trudno zaktywizować osoby z niepełnosprawnością umysłową.*

(dowód: akta kontroli str. 229)

²³ Nr sprawy 14370-160799/0193.

2. Formy wsparcia osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w charakterze bezrobotnych lub poszukujących pracy i ich skuteczność.

PUP w badanym okresie udzielił wsparcia ogółem 1913 osobom bezrobotnym/poszukującym pracy, w tym 46 niepełnosprawnym. Wydatki ze środków FP, projektów i programów oraz z PFRON na aktywizację osób bezrobotnych niepełnosprawnych wyniosły:

- w 2018 r. – ogółem 157,6 tys. zł, w tym z FP - 11,2 tys. zł, z projektów i programów – 100,5 tys. zł, z PFRON – 45,9 tys. zł;
- w 2019 r. – ogółem 204,6 tys. zł, w tym z FP – 26,6 tys. zł, z projektów i programów – 128,0 tys. zł, z PFRON – 50 tys. zł;
- w 2020 r. – ogółem 141,8 tys. zł, w tym z FP – 22,3 tys. zł, z projektów i programów 119,5 tys. zł.

Plan finansowy obejmował wydatki FP ogółem, nie zawierał danych o planowanych wydatkach FP kierowanych wyłącznie do osób bezrobotnych niepełnosprawnych. Wykonanie planu wydatków na aktywizację bezrobotnych ogółem w badanych latach stanowiło odpowiednio: 101% w 2018 r., 108,5% w 2019 r. i 89,4% w 2020 r. planu.

(dowód: akta kontroli str. 164, 166, 168)

Dyrektor wyjaśnił, że *plany wydatkowania środków z FP zostały sporządzone na podstawie podziału środków FP zatwierdzonego przez Powiatową Radę Rynku Pracy, która jednocześnie upoważniła dyrektora PUP do przesunięć środków między zadaniami wynikającymi z potrzeb w trakcie realizacji zadań Urzędu. Środki FP wydatkowane są na wszystkie osoby bezrobotne łącznie z osobami posiadającymi grupę niepełnosprawności, dlatego nie sporządzamy osobnego planu dla osób niepełnosprawnych. Plany projektów i programów zostały sporządzone na podstawie pierwotnych wniosków złożonych do Wojewódzkiego Urzędu Pracy bądź do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. W trakcie roku projekty i programy mogą być aneksowane, w celu efektywnego wydatkowania środków. W związku z powyższym środki mogą być przesuwane z innych form aktywizacji nieujętych w tabeli na zadania opisane w tabeli (...).*

Ponadto wyjaśnił że w 2020 r. w związku z pandemią wniosek o środki dodatkowe z FP złożony był w wersji uproszczonej bez wskazywania form pomocy. Natomiast projekty unijne zostały zmienione w celu wygosparowania środków na płatności związane z COVID – 19.

(dowód: akta kontroli str. 164, 166, 168)

Urząd w badanym okresie ze środków PFRON realizował następujące wydatki:

- w 2018 r. w wysokości 45,9 tys. zł (57,4% planu - 80,0 tys. zł). W 2018 r. wpłynęły do Urzędu dwa wnioski na łączną kwotę 101,8 tys. zł, dofinansowanie uzyskał jeden wniosek, zawarto umowę na kwotę 40 tys. zł. Jeden wniosek został rozpatrzony negatywnie. W uzasadnieniu wskazano ograniczone środki z PFRON na wskazany we wniosku cel. Urząd ze środków PFRON sfinansował także zwrot wydatków z 2017 r. prac interwencyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wysokości 5,9 tys. zł. Niewykorzystane środki zostały przekazane do PCPR.
- w 2019 r. w wysokości 50 tys. zł (100% planu), całość na udzielenie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. W 2019 r. złożono jeden wniosek na łączną kwotę 50 tys. zł, wniosek uzyskał dofinansowanie, zawarto umowę na kwotę 50 tys. zł;

- w 2020 r. nie wydatkowano środków z PFRON. W 2020 r. nie było wniosków na dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej ze środków PFRON. Niewykorzystane środki (58 tys. zł) zostały przekazane do PCPR na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej.

(dowód: akta kontroli str. 169-180, 181-192, 193-204, 415-420, 421-428, 460-481)

a) PUP w badanych latach przeprowadził 131 szkoleń dla osób bezrobotnych, w tym dla dwóch osób niepełnosprawnych (w 2018 r. nie było takich osób oraz po jednym takim uczestniku w 2019 r. i 2020 r.). We wszystkich przypadkach były to szkolenia indywidualne kierowane do konkretnej osoby. PUP w badanym okresie nie organizował szkoleń zbiorowych.

Wydatki na szkolenia osób bezrobotnych wynosiły ogółem 660,4 tys. zł, a na szkolenie dwóch osób niepełnosprawnych 8 tys. zł. Wydatki na szkolenia osób niepełnosprawnych zostały sfinansowane z projektów i programów²⁴. Wydatki na szkolenia osób bezrobotnych w poszczególnych latach badanego okresu wyniosły:

- w 2018 r. – 50 osób bezrobotnych na kwotę 244,3 tys. zł, z tego FP – 59,5 tys. zł, projekty i programy – 184,8 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu - 96,9%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 81,3% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 6,3 tys. zł;

- w 2019 r. – 48 osób bezrobotnych na kwotę 239,2 tys. zł, z tego z FP – 41,2 tys. zł projekty i programy – 198,0 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu - 78,3%), w tym jedna osoba niepełnosprawna na kwotę 1,1 tys. zł. Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 84,8% i efektywności kosztowej – 6,1 tys. zł dla wszystkich bezrobotnych;

- w 2020 r. - 33 osoby bezrobotne na kwotę 176,9 tys. zł, z tego z FP – 35,4 tys. zł, projekty i programy – 141,5 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu - 32,8%), w tym jedna osoba niepełnosprawna na kwotę 6,9 tys. zł. Brak było danych dotyczących efektywności zatrudnieniowej i kosztowej

Dyrektor wyjaśnił: *Brak danych wynika z faktu, że programy nadal trwają i nie możemy określić zakończenia oraz efektywności po zakończeniu programu. Efektywność za rok 2020 zostanie określona w kwietniu 2021 r. Wskaźniki efektywności podawane są ogólnie na osoby bezrobotne, bez podziału na osoby niepełnosprawne.*

(dowód: akta kontroli str. 159, 163-168)

Spośród dwóch osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniu (szkolenie dla indywidualnych potrzeb), jedna osoba była zatrudniona (szkolenie w 2020 r.) przez okres co najmniej 30 dni w ciągu trzech miesięcy od zakończenia udziału w szkoleniu²⁵, a jedna (szkolenie w 2019 r.) nie została zatrudniona. Efektywność zatrudnienia wyniosła 50%.

PUP na podstawie art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych²⁶ odstąpił od stosowania ustawy o zamówieniach publicznych przy organizacji dwóch ww. szkoleń dla niepełnosprawnych. Zamówienia zostały przeprowadzone w wyniku wyboru instytucji szkoleniowej wpisanej do Rejestru Instytucji Szkoleniowych (RIS) prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie. Nabory instytucji szkoleniowych odbyły się w oparciu o Regulamin udzielania zamówień publicznych przez PUP²⁷.

²⁴ Projekty i programy opisane w punkcie I - 1c niniejszego wystąpienia pokontrolnego, dalej projekty i programy.

²⁵ Liczba osób zatrudnionych wyliczana jednolicie wg metodologii określonej w instrukcji do załącznika 1 sprawozdania MPiPS-02 za 2020 r. Efektywność programów na rzecz promocji zatrudnienia.

²⁶ Dz. U. z 2019 r., poz. 1843 ze zm. Uchylona z dniem 1 stycznia 2021 r.

²⁷ Załącznik do Zarządzenia Nr 2/2020 Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Białogardzie z dnia 01.01.2020r.

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK, Wojewoda Zachodniopomorski, Przewodniczący Rady Powiatu Białogardzkiego oraz Starosta Białogardzki udzielili informacji, że w okresie 2018-2020 nie wpłynęły do nich skargi na PUP w zakresie organizacji szkoleń osób bezrobotnych.

(dowód: akta kontroli str. 159, 229, 236, 397-410, 522-535, 742-748)

Dyrektor wyjaśnił: *Fundusz Pracy jest funduszem celowym, urząd pracy zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy o finansach publicznych (...) winien jest dochować należytej staranności w ocenie celowości i jakości szkoleń finansowanych ze środków publicznych. W związku z powyższym od kilku lat urząd organizuje głównie szkolenia indywidualne. Zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy można skierować bezrobotnego na wskazane przez niego szkolenie, jeśli uzasadni on celowość tego szkolenia (np. oświadczenie przeszłego pracodawcy o zatrudnieniu). Każda osoba bezrobotna, w tym osoba niepełnosprawna, podczas kontaktu ze swoim doradcą klienta informowana jest o możliwości skorzystania ze szkoleń. Z dotychczasowych doświadczeń w zakresie organizacji szkoleń wynika, iż najlepsze rezultaty dają kursy celowe, organizowane na zapotrzebowanie konkretnych zakładów pracy. Istnieje potrzeba przeprowadzania kursów dających szerokie możliwości podjęcia zatrudnienia. Uczestnictwo w kursach wpływa korzystnie na wzrost aktywności w poszukiwaniu pracy jednak w roku 2020 rynek pracy w Polsce doświadczył gwałtownych zmian, które wywołała pandemia koronawirusa. Zmniejszyło się zainteresowanie szkoleniami celowymi, organizowanymi na potrzeby konkretnych zakładów pracy, gdyż wiele firm wstrzymywało proces rekrutacyjny jak i ograniczało wielkość zatrudnienia mając nadzieję, że to pomoże im przetrwać trudny czas.*

(dowód: akta kontroli str. 735, 738)

b) W badanym okresie PUP skierował na odbycie stażu ogółem 479 osób bezrobotnych (w tym 16 osób niepełnosprawnych), (odpowiednio w badanych latach: sześć, dziewięć, jedna osoba). Wydatki na staże osób bezrobotnych wyniosły ogółem 3 324,8 tys. zł, a na staże 16 osób niepełnosprawnych 78,4 tys. zł (na jedną osobę 4,9 tys. zł). Wydatki na staże osób niepełnosprawnych zostały sfinansowane z projektów i programów. Wydatki na staże osób bezrobotnych w poszczególnych latach badanego okresu wyniosły:

- w 2018 r. – 231 osób bezrobotnych na kwotę 1 479,7 tys. zł, z tego FP – 176,9 tys. zł, projekty i programy – 1 302,8 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu – 103,4%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 83,7% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 8,4 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 83,4%, a efektywności kosztowej 6,3 tys. zł,

- w 2019 r. – 177 osób bezrobotnych na kwotę 1 323,4 tys. zł, z tego FP – 237,7 tys. zł, projekty i programy – 1 085,7 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu – 96,7%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 80,2% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 11,7 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 33,3%, a efektywności kosztowej 14,9 tys. zł,

- w 2020 r. - 71 osoby bezrobotne na kwotę 534,7 tys. zł, z tego z FP – 129,5 tys. zł, projekty i programy – 405,2 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu - 71,5%), w tym na jedną osobę niepełnosprawną 2,1 tys. zł. Brak było danych dotyczących efektywności zatrudnieniowej i kosztowej.

Spośród 16 osób niepełnosprawnych, które odbyły staż, z ośmioma osobami kontynuowano zatrudnienie (wg kryteriów do sprawozdań MPiPS-02), efektywność zatrudnienia osób niepełnosprawnych przy tej formie efektywności zatrudnienia dla trzech badanych lat wyniosła 50%.

(dowód: akta kontroli str. 160, 163-168, 634-650, 659-670, 690-695)

W powiecie białogardzkim w tworzeniu rynku pracy brała udział Powiatowa Rada Rynku Pracy w Białogardzie (PRRP). W badanym okresie odbyły się trzy posiedzenia PRRP, w których określono m.in. propozycje wstępnego podziału środków z FP oraz plan wydatków na realizację fakultatywnych zadań urzędu. Na posiedzeniach członkowie zaopiniowali kryteria rozpatrywania wniosków o refundację z Funduszu Pracy, ustalania wysokości i czasookresu subwencjonowania oraz kierowanie bezrobotnych na zorganizowane miejsca pracy ustalone przez Starostę Białogardzkiego²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 707-712, 715-722, 725-731)

Według zasad przyjętych w kryteriach rozpatrywania wniosków w pierwszej kolejności rozpatruje się wnioski przedsiębiorców zlokalizowanych na terenie powiatu białogardzkiego, którzy gwarantują zatrudnienie po skończonym dofinansowaniu. Negatywnie rozpatruje się wnioski pracodawców oraz bezrobotnych posiadających zadłużenia wobec Skarbu Państwa. W kryteriach określono także m.in. czasookresy trwania refundacji, wysokości górne refundacji z FP oraz zasady kierowania bezrobotnych na subsydiowane miejsca pracy.

(dowód: akta kontroli str. 713-714, 723-724, 732-733)

Staże dla bezrobotnych w tym dla niepełnosprawnych organizowane były w badanym okresie przez 12 podmiotów z terenu powiatu białogardzkiego. Analiza czterech naborów na staże dla osób niepełnosprawnych (do czterech podmiotów) wykazała, że pracodawcy złożyli wnioski do których dołączone były programy stażu. Dokumenty zawierały oświadczenie bezrobotnego skierowanego do odbycia stażu u pracodawcy.

W trzech spośród czterech badanych przypadków pracodawcy wywiązali się ze zobowiązań i zatrudnili przyjęte osoby na staż na okres co najmniej trzech miesięcy od zakończenia stażu. W jednym przypadku braku zatrudnienia stażysty po zakończeniu stażu, Urząd nie udzielił pracodawcy żadnego wsparcia co najmniej przez okres 18 miesięcy od zakończenia stażu.

(dowód: akta kontroli str. 633-650, 685-689, 740-741, 755-757, 642, 661, 761-766, 771-784, 786-800)

W umowach Dyrektora PUP z pracodawcą zawarto zobowiązanie pracodawcy do zatrudnienia bezrobotnych stażystów przez okres trzech miesięcy (nie później niż w ciągu 4 tygodni od zakończenia stażu) w ramach umowy o pracę oraz zapis: *W przypadku nie wywiązania się lub nienależytego wywiązywania się przez pracodawcę z umowy, starosta może nie przyznać żadnej innej pomocy z FP przez okres następnych 18 miesięcy po zakończeniu umowy.*

(dowód: akta kontroli str. 661, 642, 712-714, 722-724, 731-733)

Dyrektor wyjaśnił: *W umowach z pracodawcami na odbycie stażu przez bezrobotnych umieszczono taki zapis dlatego, że są to umowy cywilnoprawne i nie zawsze winę za niedotrzymanie warunków umowy ponosi pracodawca np. stażysta odmawia podjęcia pracy, bo znalazł lepiej płatne zatrudnienie. W związku z powyższym każda sprawa rozpatrywana jest indywidualnie, ponieważ nie można karać pracodawcy gdy nie ponosi on winy za niedotrzymanie warunków umowy. Natomiast w kryteriach zatwierdzonych przez Powiatową Radę Rynku Pracy warunek nie otrzymania pomocy był ściśle powiązany z winą pracodawcy dot. niedotrzymania warunków umowy.*

(dowód: akta kontroli 865-866)

²⁸ Dalej: kryteria rozpatrywania wniosków.

c) W badanym okresie PUP skierował ogółem 764 osoby bezrobotne do prac interwencyjnych, z tego 12 osób niepełnosprawnych (odpowiednio: trzy, siedem i trzy osoby). Łączne wydatki na prace interwencyjne dla niepełnosprawnych wyniosły 66,1 tys. zł (na jedną osobę 5,1 tys. zł). Prace interwencyjne zostały sfinansowane z FP – 60,2 tys. zł i z PFRON – 5,9 tys. zł (jedna osoba w 2018 r.).

Wydatki na prace interwencyjne osób bezrobotnych w poszczególnych latach badanego okresu wyniosły:

- w 2018 r. – 300 osób bezrobotnych na kwotę 1 759,0 tys. zł, z tego FP – 1 759,0 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 100,6%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 98,3% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 10,2 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, a efektywności kosztowej 5,6 tys. zł,

- w 2019 r. – 248 osób bezrobotnych na kwotę 1 107,4 tys. zł, z tego FP – 1 107,4 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu – 91,4%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 99,3% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 7,9 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, a efektywności kosztowej 6,6 tys. zł,

- w 2020 r. – 226 osób bezrobotnych na kwotę 1 148,8 tys. zł, z tego z FP – 1 148,8 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 92,1%), w tym na trzy osoby niepełnosprawne 22,3 tys. zł. Brak było danych dotyczących efektywności zatrudnieniowej i kosztowej

Spośród 12 osób niepełnosprawnych skierowanych do prac interwencyjnych z sześcioma osobami w latach 2018-2019 (sześć osób ukończyło udział w pracach interwencyjnych) kontynuowano zatrudnienie. Wskaźnik zatrudnienia wyniósł 100%. W 2020 r. – brak było danych odnośnie osób zatrudnionych – efektywność za 2020 r., jak wyjaśnił dyrektor zostanie określona w kwietniu 2021 r.

(dowód: akta kontroli str. 159-161, 163-168, 598-633, 651-658, 671-681)

Dyrektor wyjaśnił: *Trwałość zatrudnienia zaktywizowanych osób niepełnosprawnych badana jest zgodnie z wymaganymi statystykami, w których osoby niepełnosprawne nie są wyszczególniane we wszystkich badanych kategoriach. Urząd bada trwałość zatrudnienia wyłącznie w ramach obowiązujących przepisów, w zakresie przewidzianym w realizacji poszczególnych form pomocy, całościowo wszystkich bezrobotnych. Nie jest to długofalowe monitorowanie trwałości zatrudnienia.*

(dowód: akta kontroli str. 229-230)

Prace interwencyjne dla osób bezrobotnych w powiecie białogardzkim były organizowane w badanym okresie przez 11 pracodawców. Urząd przy doborze pracodawców organizujących roboty publiczne dla bezrobotnych kierował się kryteriami rozpatrywania wniosków, ustalonymi przez Starostę Białogardzkiego na poszczególne lata badanego okresu.

Analiza jednego naboru do prac interwencyjnych przez jednego pracodawcę wykazała, że nabór został przeprowadzony zgodnie z kryteriami rozpatrywania wniosków. (dowód: akta kontroli str. 651-658, 696-700, 713-714, 723-724, 732-733, 739-740)

d) W badanym okresie PUP skierował ogółem 110 osób bezrobotnych do robót publicznych, z tego trzy osoby niepełnosprawne (odpowiednio: zero, jedna i dwie osoby). Łączne wydatki na roboty publiczne dla niepełnosprawnych wyniosły 36,6 tys. zł (na jedną osobę 12,2 tys. zł). Roboty publiczne zostały sfinansowane w całości z projektów i programów. Trzy ww. osoby niepełnosprawne kontynuowały zatrudnienie - efektywność zatrudnienia wyniosła 100%.

Wydatki na roboty publiczne osób bezrobotnych w poszczególnych latach badanego okresu wyniosły:

- w 2018 r. – 33 osoby bezrobotne na kwotę 380,2 tys. zł, z tego projekty i programy – 380,2 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 97,1%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 100% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 12,7 tys. zł, brak było osób niepełnosprawnych;
- w 2019 r. – 48 osób bezrobotnych na kwotę 445,2 tys. zł, z tego projekty i programy – 445,2 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu – 73,4%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 97,6% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 11,1 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, a efektywności kosztowej 7,1 tys. zł,
- w 2020 r. - 33 osoby bezrobotne na kwotę 442,5 tys. zł, z tego projekty i programy – 442,5 tys. zł, w tym na dwie osoby niepełnosprawne 29,5 tys. zł (14,7 tys. zł na osobę). Brak było danych dotyczących efektywności zatrudnieniowej i kosztowej, Dyrektor wyjaśnił, że efektywność zatrudnieniowa i kosztowa zostanie określona w kwietniu 2021 r.

Analiza jednego naboru uczestników u jednego organizatora robót publicznych wykazała, że nabór został przeprowadzony zgodnie z kryteriami rozpatrywania wniosków. Osoba (jeden niepełnosprawny) została zatrudniona u ww. pracodawcy, na umowę o pracę.

(dowód: akta kontroli str. 159, 163-168, 589-597)

e) W badanym okresie PUP przyznał jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej dla 223 osób, z tego dla pięciu osób niepełnosprawnych (odpowiednio: dwie, dwie i jedna osoba). Wydatki na podjęcie działalności gospodarczej dla niepełnosprawnych z projektów i programów (FP) wyniosły 77 tys. zł (trzy osoby – średnio 25,7 tys. zł na osobę) oraz z PFRON na kwotę 90 tys. zł (na aktywizację zawodową dwóch osób) 40,0 tys. zł w 2018 r. i 50,0 tys. zł w 2019 r.

Osoby niepełnosprawne (pięć osób) kontynuowały działalność gospodarczą – efektywność zatrudnienia wyniosła 100%.

Wydatki na podjęcie działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych w poszczególnych latach badanego okresu wyniosły:

- w 2018 r. – 91 osób bezrobotnych na kwotę 2 093,0 tys. zł, z tego projekty i programy – 2 093,0 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 101,1%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 100% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 20,1 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, a efektywności kosztowej 23,0 tys. zł (jedna osoba);

- w 2019 r. – 77 osób bezrobotnych na kwotę 1 925,0,0 tys. zł, z tego FP – 331,6 tys. zł oraz projekty i programy – 1 593,4 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 159,1%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 100% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 19,1 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100%, a efektywności kosztowej 25 tys. zł na osobę;

- w 2020 r. - 55 osób bezrobotnych na kwotę 1 595,0 tys. zł, z tego FP – 261,0 tys. zł oraz projekty i programy – 1 334,0 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 93,2%), w tym jedna osoba niepełnosprawna 29,0 tys. zł. Brak było danych dotyczących efektywności zatrudnieniowej i kosztowej.

Dyrektor wyjaśnił, że efektywność zatrudnieniowa i kosztowa zostanie określona w kwietniu 2021 r.

(dowód: akta kontroli str. 159, 163-168, 429-481)

W badanym okresie bezrobotni niepełnosprawni nie korzystali z pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej, pożyczek na utworzenie stanowiska pracy, dofinansowania do oprocentowania kredytu bankowego, refundacji składek ZUS.

(dowód: akta kontroli str. 863-864)

3. Instrumenty rynku pracy skierowane do pracodawców zatrudniających bezrobotnych, w tym w szczególności niepełnosprawnych.

a) PUP zrefundował koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla 197 osób bezrobotnych, z tego dla pięciu osób niepełnosprawnych (jedna osoba w 2018 r. oraz po dwie osoby w 2019 r. i 2020 r.). Wydatki na wyposażenie (doposażenie) łącznie pięciu stanowisk pracy (pięć osób) dla niepełnosprawnych wyniosły 125,0 tys. zł (średnio na jedno stanowisko pracy 25,0 tys. zł). Wydatki te zostały sfinansowane w całości z projektów i programów.

(dowód: akta kontroli str. 159-160, 163-168)

Wydatki na refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla osób bezrobotnych w poszczególnych latach badanego okresu wyniosły:

- w 2018 r. – 102 osoby bezrobotne na kwotę 2 346,0 tys. zł, z tego projekty i programy – 2 346,0 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu – 100,1%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 97,4% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 31,3 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100% (dwie osoby zostały zatrudnione), a efektywności kosztowej 23,0 tys. zł na osobę (46,0 tys. zł – dwa stanowiska), wg stanu na 31 stycznia 2021 r. – jedna osoba pozostała w zatrudnieniu;

- w 2019 r. – 56 osób bezrobotnych na kwotę 1 400,0 tys. zł, z tego projekty i programy – 1 400,0 tys. zł (wskaźnik wykonania do planu – 113,4%). Wskaźnik efektywności zatrudnieniowej – 96,7% dla wszystkich bezrobotnych i efektywności kosztowej – 23,7 tys. zł, a dla osób niepełnosprawnych wskaźnik efektywności zatrudnieniowej wyniósł 100% (dwie osoby zostały zatrudnione), a efektywności kosztowej 25,0 tys. zł na osobę (50,0 tys. zł – dwa stanowiska), wg stanu na 31 stycznia 2021 r. – obie osoby pozostawały w zatrudnieniu;

- w 2020 r. – 42 osoby bezrobotne na kwotę 1 218,0 tys. zł, z tego FP – 29,0 tys. zł oraz projekty i programy – 1 189,0 tys. zł, (wskaźnik wykonania do planu – 82,4%), w tym jedna osoba niepełnosprawna 29,0 tys. zł. Brak było danych dotyczących efektywności zatrudnieniowej i kosztowej bezrobotnych ogółem, a efektywność zatrudnieniowa niepełnosprawnych wyniosła 100%, kosztowa 29,0 tys. zł.

Dyrektor wyjaśnił, że efektywność zatrudnieniowa i kosztowa zostanie określona w kwietniu 2021 r.

(dowód: akta kontroli str. 160, 163-168)

Analiza dokumentacji wniosków pięciu pracodawców, którzy otrzymali refundację kosztów wyposażenia /doposażenia stanowisk pracy dla skierowanych do nich osób niepełnosprawnych oraz pięciu niepełnosprawnych wykazała, że umowy z pracodawcami zostały zawarte zgodnie z kryteriami rozpatrywania wniosków. Badanie wykazało, że ww. pracodawcy zatrudnili osoby niepełnosprawne na umowę o pracę przez okres co najmniej 24 miesięcy tj. zgodnie z zawartą z PUP umową o refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

(dowód: akta kontroli str. 215-216, 536-579, 741)

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK, Państwowa Inspekcja Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie Oddział w Koszalinie poinformowała, że w podmiotach gospodarczych, które zostały wskazane (kontrolowane przez NIK) Inspektorzy Pracy nie prowadzili czynności kontrolnych związanych z odbiorem stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 750)

b) W badanym okresie Urząd nie kierował do pracodawców innych form aktywizacji zatrudniających osoby niepełnosprawne (np. refundacja kosztów poniesionych z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem

skierowanego bezrobotnego, grantu na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy, świadczenie aktywizacyjne).

(dowód: akta kontroli str. 154)

4. Efekty aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych i przestrzeganie zasad równego traktowania.

a) Wskaźniki efektywności zatrudnieniowej i kosztowej jakie osiągnął PUP w badanym okresie dla wszystkich form aktywizacji przedstawiały się następująco:

- w 2018 r. wskaźnik efektywności zatrudnieniowej dla Polski wynosił 84,96%, dla PUP wynosił 92,53%. Wskaźnik efektywności kosztowej dla Polski wynosił 10 286,42 zł, dla PUP wynosił 13 931,43 zł,

- w 2019 r. wskaźnik efektywności zatrudnieniowej dla Polski wynosił 85,52%, dla PUP wynosił 92,67%. Wskaźnik efektywności kosztowej dla Polski wynosił 10 154,30 zł, dla PUP wynosił 13 063,29 zł.

- w 2020 r. brak było danych odnośnie wskaźników.

(dowód: akta kontroli str. 159-160, 868, 873)

b) W badanym okresie nie wpłynęła do Urzędu żadna skarga na działanie w sprawie aktywizacji osób niepełnosprawnych. Ponadto na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit f ustawy o NIK ustalono, że do Wojewody Zachodniopomorskiego, do przewodniczącego Rady Powiatu Białogardzkiego oraz do Starosty Białogardzkiego nie wpłynęły skargi dotyczące szkoleń dla niepełnosprawnych. Urząd aktywizował wszystkie osoby bezrobotne/poszukujące pracy, nie dyskryminując lub nie wyróżniając żadnej grupy, w szczególności niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 742-748)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

PUP prawidłowo współpracował z bezrobotnymi/poszukującymi pracy niepełnosprawnymi oraz właściwie wykorzystywał instrumenty rynku pracy skierowane do pracodawców zatrudniających bezrobotnych niepełnosprawnych.

IV. Wnioski i uwagi

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wnioski

Przeanalizowanie potrzeb i możliwości rynku pracy w zakresie zwiększenia liczby i form aktywizacji zawodowej bezrobotnych osób niepełnosprawnych, w szczególności ze środków PFRON.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 15 czerwca 2021 r.

Kontroler
Wiesław Kaszak
specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis